

- [12] Herasymova K. V. (2023). Zadachi z fizyky za profesiynym spryamuvannyam. Chastyna I. Mekhanika. Molekulyarna fizyka i termodynamika [A collection of problems in physics for a professional direction. Part I. Mechanics. Molecular physics and thermodynamics]. Kryvyy Rih, KNU, 72. (in Ukrainian)
- [13] Zachek I. R., Il'chuk, H. A., Petrus', R. Yu. (2022) Fizyka & budivnytstvo. Zbirnyk zadach: navch. posib. 4-e vyd. [Physics & Construction. Collection of problems: educ. & method. manual, 4th ed]. L'vivs'ka politehnika, 84. ISBN: 978-966-941-687-2. (in Ukrainian)

УДК 378.147:37.017

DOI: 10.31652/2412-1142-2025-75-59-68

Залюбівська Оксана Броніславівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри філософії та гуманітарних наук,
Вінницький національний технічний університет,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID: 0000-0002-3595-9110
o.zaliubivska@vntu.edu.ua

Слободянюк Олена Михайлівна

кандидатка педагогічних наук, старший науковий співробітник,
Інституту вищої освіти НАПН України
м. Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0002-1927-3362
o.slobodianuk@ihed.org.ua

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Євроінтеграція української вищої освіти, виклики повномасштабної агресії росії проти України, запровадження цифрової трансформації дослідницької діяльності – все це вимагає системного підходу до одного з інструментів підвищення якості освіти – академічної доброчесності. Академічна доброчесність є ключовою вимогою сучасного суспільства знань. У дослідженні відзначено основні аспекти діяльності закладу вищої освіти, які сприяють інституціоналізації академічної доброчесності: політики та стандарти; інструменти моніторингу та оцінки; навчальні програми та тренінги; дисциплінарні процедури та санкції; підтримка та консультування; інтернаціональне співробітництво; публікація результатів та звітність. З'ясовано: ефективна модель забезпечення академічної доброчесності у закладі вищої освіти потребує 1) поєднання нормативно-правових механізмів імплементації чітких стандартів поведінки, освітні стратегії, механізми моніторингу та оцінки ефективності впроваджених політик; 2) акценту на заходи із запобігання порушень (а не на їх фіксації та санкціях); 3) адаптації до швидкозмінних умов, технологій, зберігаючи ключові цінності та принципи академічної доброчесності. Теоретично обґрунтовано структурно-функціональну модель забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти на прикладі Вінницького національного технічного університету. Схарактеризовано взаємопов'язані компоненти моделі (нормативно-методологічний, організаційно-ресурсний, діяльнісний, аналітично-оцінний), які спрямовані на забезпечення академічної доброчесності як стратегічного пріоритету та соціальної відповідальності закладу вищої освіти. В межах моделі визначено систему методологічних підходів до організації процесу забезпечення академічної доброчесності: суб'єктно-вчинковий, аксіологічний, комунікативний, компетентнісний; розроблено систему ключових зв'язків для забезпечення академічної доброчесності в освітньому середовищі (вертикальні організаційно-субординаційні, горизонтальні функціонально-цільові, мережеві). Підкреслено, що, як і концепція академічної доброчесності, політика та механізми її забезпечення потребують моніторингу в закладу вищої освіти.

Ключові слова: вища освіта, академічна доброчесність, педагогічне моделювання, інституціоналізація академічної доброчесності, модель забезпечення академічної доброчесності.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Україні, яка чітко визначила свій європейський шлях і виборює його нині, важливо модернізувати вищу освіту, як реальний стан її якості, так і її імідж у світовій освітній спільноті, на рівні європейських і світових стандартів. Це важливо для українських університетів, українських дипломів і визнання кваліфікацій у світі, посилення міжнародної освітньої й наукової співпраці, що сприятиме розвитку якості освіти на новому рівні. А головне, це важливо для ефективної і швидкої відбудови і розвитку країни в нинішніх безпрецедентно складних умовах війни і в майбутній повоєнний період. Вимога такої модернізації освіти, яку диктує, окрім іншого, і бурхливий розвиток інформаційних технологій, що все більше позначається на культурі якості вищої освіти, актуалізує в першу чергу питання академічної доброчесності (далі – АДЧ), її забезпечення в освітніх середовищах закладів вищої освіти (далі – ЗВО) та адаптивності систем забезпечення АДЧ до нових викликів. Це складне і масштабне завдання і виклик не лише для нашої країни, а для освіти глобалізованого світу.

Забезпечення академічної доброчесності в ЗВО України, що спрямована на підтримку якості освіти, довіри до наукових результатів і формування чесного академічного середовища є важливою складовою їхньої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. АДЧ є фундаментальною основою сучасної освітньої та наукової діяльності, що визначає якість знань, репутацію освітніх установ і довіру суспільства до результатів наукових досліджень. Інституціалізація (анг. institutionalization) академічної доброчесності вимагає створення ефективної моделі, яка поєднує нормативно-правові механізми, освітні стратегії та етичні цінності.

Модель АДЧ виступає дієвим інструментом для її вбудовування в структуру закладів вищої освіти, забезпечуючи системний підхід до формування чесного та відповідального академічного середовища. Вона передбачає розробку та імплементацію чітких стандартів поведінки, процедур виявлення порушень, заходів щодо підвищення обізнаності студентів і викладачів, а також механізмів моніторингу та оцінки ефективності впроваджених політик.

Розуміючи АДЧ не лише як нормативної вимоги, але й як важливого культурного компонента університетської спільноти сприяє її інституціалізація. Сформована модель забезпечення АДЧ є важливим інструментом її інституціалізації. Проаналізуємо представлення компонентів АДЧ трансатлантичних партнерів (Transatlantic partners) (Таблиця 1).

Аналіз даних дозволяє відзначити такі спільні компоненти інституціалізації:

- 1) політики та стандарти: всі три регіони мають чітко визначені політики і стандарти, спрямовані на забезпечення АДЧ;
- 2) інструменти моніторингу та оцінки: використання антиплагіатних технологій, таких як Turnitin, є поширеною практикою;
- 3) навчальні програми та тренінги: партнери в розбудові доброчесного академічного середовища розробляють курси і тренінги з академічної доброчесності для підвищення обізнаності та навчання студентів і викладачів;
- 4) дисциплінарні процедури та санкції: встановлені чіткі дисциплінарні процедури для порушників АДЧ;
- 5) підтримка та консультування: університети та студенти мають доступ до консультаційних послуг з АДЧ;
- 6) інтернаціональне співробітництво: співпраця на міжнародному рівні для розробки та запровадження стандартів доброчесності;
- 7) публікація результатів та звітність: публікація та обмін результатами щодо дотримання АДЧ на різних рівнях.

**Компоненти інституціалізації АДЧ у вищій освіті
країн Європейського Союзу, Великої Британії, США**

Компонент 1. Політики та стандарти		
Країни Європейського Союзу	Велика Британія	США
Розробка комплексу документів (хартій, стандартів, настанов) для підтримки АДЧ у ЗВО [https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03797720500083922]	Кодекс якості для вищої освіти (UK Quality Code) для гарантування академічної доброчесності [https://www.qaa.ac.uk/the-quality-code]	Національні політики та стандарти щодо АДЧ через організації як, наприклад, ICAI [https://academicintegrity.org/aws/ICAI/pt/sp/home_page]
Компонент 2. Інструменти моніторингу та оцінки		
Використання антиплагіатних технологій (наприклад, Turnitin) [https://www.turnitin.com/]	Впровадження антиплагіатних систем для моніторингу (Turnitin та ін.)	Використання програмного забезпечення для виявлення плагіату (Turnitin та інші)
Компонент 3. Навчальні програми та тренінги		
Розвиток курсів і програм для студентів і викладачів, спрямованих на АДЧ [https://doi.org/10.1007/978-981-287-079-7_162-1].	Програми для викладачів і студентів з АДЧ та етики, включаючи тренінги щодо плагіату і шахрайства [https://doi.org/10.1007/978-981-287-079-7_173-1]	Тренінги для студентів і викладачів, спрямовані на навчання основам АДЧ, включаючи виявлення та запобігання плагіату [https://writing.caltech.edu/]
Компонент 4. Дисциплінарні процедури та санкції		
Встановлення чітких процедур для санкцій та дисциплінарної відповідальності за порушення АДЧ [https://doi.org/10.26356/ECOC]	Визначення санкцій та дисциплінарних заходів за порушення АДЧ [https://www.admin.cam.ac.uk/univ/so/]	Визначення покарань за порушення АДЧ, включаючи відсторонення від навчання та позбавлення дипломів [https://policy.wright.edu/policy/3710-academic-integrity-standards-and-process-misconduct]
Компонент 5. Підтримка та консультування		
Консультаційні послуги для університетів щодо інституціалізації АДЧ [https://h2020integrity.eu/]	Підтримка студентів та викладачів через консультаційні програми для забезпечення АДЧ [https://libguides.cam.ac.uk/plagiarism]	Ресурси та консультаційні послуги для навчальних закладів щодо політик АДЧ [https://asic.caltech.edu/caltech-policy-procedures-handbooks/handbooks]
Компонент 6. Інтернаціональне співробітництво		
Співпраця між європейськими університетами та установами для розвитку стандартів АДЧ (ENAI) [https://www.academicintegrity.eu/wp/].	Активна участь у міжнародних мережах АДЧ [https://www.academicintegrity.eu/wp/]	Співпраця національних організацій з міжнародними ініціативами для забезпечення АДЧ [https://academicintegrity.org/aws/ICAI/pt/sp/home_page]
Компонент 7. Публікація результатів та звітність		
Публікація звітів і рекомендацій з поліпшення АДЧ у вищій освіті [https://www.coe.int/en/web/ethics-transparency-integrity-in-education/home]	Відкритість та публікація результатів перевірок АДЧ та порушень у ЗВО [https://www.londonhigher.ac.uk/wp-content/uploads/2022/07].	Публікація політик та рекомендацій для ЗВО щодо запобігання порушенням [http://dx.doi.org/10.29252/johepal.1.1.25]

Пошуку ефективної системи забезпечення академічної доброчесності через її інституціалізацію присвячено праці В. Gallant & Р. Drinan, С. Caldwell.

В. Gallant та Р. Drinan зробили значний внесок у розвиток теорії інституціоналізації академічної доброчесності. У статті Institutionalizing Academic Integrity: Administrator Perceptions and Institutional Actions / Інституціоналізація академічної доброчесності: сприйняття адміністраторів та дії установ, опублікованій у 2006 році в журналі «NASPA Journal» [1], авторами запропоновано поетапний підхід до впровадження академічної доброчесності в освітнє середовище: 1) етап визначення проблем та зобов'язання;

2) формування політик та процедур; 3) впровадження та комунікація; 4) оцінка та вдосконалення. Це забезпечує безперервне вдосконалення системи АДЧ в установі. Дослідження В. Gallant та Р. Drinan [1] доводить, що ефективна політика академічної доброчесності ґрунтується на трьох ключових складових:

- 1) структурні фактори (бюджет, персонал, простір);
- 2) процедурні механізми (правила, дисциплінарні заходи, прозорість розгляду порушень);
- 3) знакові елементи (комунікація, освітні заходи, активне залучення студентів та викладачів).

АДЧ як системну проблему представлено в працях С. Caldwell. У статті «A Ten-Step Model for Academic Integrity: A Positive Approach for Business Schools» (2010) [2] С. Caldwell визначає ключові складові моделі: визначення місії та цінностей; залучення керівництва; розробка політик та процедур; освітні програми; підтримка викладачів; залучення студентів; справедливе застосування політик; моніторинг та оцінка; постійне вдосконалення; поширення успішного досвіду. Запропонована модель засвідчує освітній підтримуючий підхід автора до імплементації принципів АДЧ в освітнє середовище.

Аналіз вітчизняних нормативно-законодавчих актів та рекомендацій засвідчив: створення чітких стандартів і процедур, використання технологій для моніторингу академічних робіт, визначення дисциплінарних санкцій за порушення, забезпечення навчання з етики та академічної доброчесності є необхідною складовою для формування у ЗВО навчання, викладання та дослідження з дотриманням високих етичних стандартів. Розроблена модель покликана інтегрувати академічну доброчесність у всі аспекти освітнього процесу, від навчання до наукової діяльності.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні структурно-функціональної моделі забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти на прикладі Вінницького національного технічного університету (далі – ВНТУ).

Методи дослідження: педагогічне моделювання, абстрактно-логічний та структурно-аналітичний методи для розробки моделі, для теоретичного узагальнення та формулювання висновків.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У нашому розумінні моделі ми посилаємося на визначення В. Радкевич: «теоретична конструкція, що відображає суттєві риси досліджуваного об'єкта (освітня практика в цілому або окремі її фрагменти), втілює його авторське розуміння; графічне, схематичне або описове відображення складних об'єктів, що дають змогу вивчати, пояснювати і проєктувати педагогічні системи та освітні процеси» [3, с. 583]. Погоджуємося з Г. Михайлишин, О. Кондур [4] у тому, що модель як результат педагогічного моделювання є «аналітично-графічною візуалізацією опису об'єкту дослідження». Вона віддзеркалює будову системи, її складові компоненти, системні процеси та взаємозв'язки, визначений метою зміст діяльності на різних етапах. Також беремо до уваги думку авторок щодо «синхронізованості блоків будови моделі», що забезпечує її «синергетичну єдність функціонування» [4, с 99-100].

Вимога практичної педагогічної доцільності скерує нас до створення моделі забезпечення АДЧ на засадах структурно-функціонального та системно-діяльнісного підходів. Модель відображає підпорядкованість усіх компонентів меті; їхню ієрархічну взаємозумовленість і узгодженість (методологія визначає діяльність, діяльність вимагає зворотного зв'язку, зворотній зв'язок скерує удосконалення системи); реальність виконання завдання; модель є конкретною та інформаційно достатньою. Модель вказує на те, що лише на ціннісному фундаменті спільними узгодженими, системними зусиллями всіх членів університетської спільноти можна досягнути підвищення рівня академічної доброчесності, забезпечити сталість і тяглість у цьому процесі.

На основі узагальнення результатів роботи щодо забезпечення АДЧ у ВНТУ [5], з урахуванням результатів аналізу відповідних наукових досліджень щодо модельного підходу до забезпечення АДЧ та відповідно до Стратегії розвитку ВНТУ було розроблено структурно-функціональну модель забезпечення АДЧ у ВНТУ (далі – модель). Вона була апробована на IV Міжнародній науково-практичній конференції «Розбудова внутрішніх систем забезпечення якості в закладах вищої освіти України: досягнення та проблеми – погляд ззовні та зсередини» (2024) [6].

У модель закладено таку наскрізну ідею: забезпечення АДЧ у ЗВО – це процес, який уможливають дві взаємопов'язані умови: 1) реальний стан і, відповідно, усвідомлення учасниками освітнього середовища своєї суб'єктності в ньому; 2) розроблена політика АДЧ та практики її реалізації у ЗВО на ціннісних засадах, які перетворюються на іманентні ознаки освітнього середовища. Реалізація цих умов спричиняє зміцнення взаємозв'язку і взаємовпливу академічної культури освітнього середовища та академічної культури кожного здобувача.

У створенні моделі ми використали логіку розгортання освітньої діяльності: мета – методологія – визначення ресурсів – організація (визначення зв'язків) – реалізація (власне діяльність), аналіз і оцінка, удосконалення за результатами оцінки – уточнення мети (за потреби). Слід акцентувати, що така побудова процесу в реальності не є лінійною, він розгортається одразу вертикально і горизонтально, де всі елементи взаємопов'язані. Конфігурацію моделі можна визначити як сталу, в той час як змістове наповнення компонентів і їх складників залишається відкритим.

Модель містить чотири взаємопов'язані компоненти: нормативно-методологічний, організаційно-ресурсний, діяльнісний, аналітично-оцінний (Рис. 1).

Не розкриваючи зміст кожного з компонентів моделі (в багатьох «вузлах» він цілком зрозумілий з рисунку, а також з іншої статті авторів [5]), зацентруємо лише на окремих, з нашого погляду, значущих для мультиплікації елементах моделі: мета, методологія (концептуально-змістові засади та підходи) та ілюстрація їх реалізації в окремих складниках моделі.

Мета є системоутворювальним елементом моделі, що пронизує, зв'язує і «підсвічує» всі її структурні компоненти та кожен елемент, що їх наповнює. Забезпечення АДЧ у ВНТУ трактуємо як соціальну відповідальність, яку мають брати на себе ЗВО в розрізі зрослих вимог, що були визначені Бухарестською декларацією про етичні цінності та принципи вищої освіти в Європейському регіоні: «Університети не можна розглядати як заклади без цінностей. Цінності та етичні стандарти, які вони сповідують, не тільки матимуть вирішальний вплив на академічний, культурний і політичний розвиток їхніх викладачів, студентів і співробітників, але й допоможуть сформувати моральні контури суспільства в цілому» [7].

Методологічну базу складають нормативні документи міжнародного, європейського та національного рівнів, проаналізовані вище, а також у статті [5]. На цьому підґрунті ми визначили концептуально-змістові засади, підходи, педагогічну технологію, що об'єднує навчальні та позанавчальні форми освітньої роботи для всіх та з усіма учасниками освітнього середовища ВНТУ.

Систему методологічних підходів до організації процесу забезпечення АДЧ складають:

- суб'єктно-вчинковий (практика АДЧ як вчинки суб'єкта освітнього процесу, що формують сталу поведінку);
- аксіологічний (АДЧ в системі цінностей як особистості, так і суспільства, їх взаємозв'язок);
- комунікативний (суб'єкт-суб'єктна горизонтальна педагогічна взаємодія як співробітництво і співтворчість здобувачів і викладачів, активний аудиторний і позааудиторний АДЧ-дискурс в освітньому середовищі, комунікація, що формує відчуття причетності);
- компетентнісний (АДЧ як компетентність, що розуміється як знання про АДЧ, уміння (наприклад, здатність до критичного мислення, академічного письма, уміння оформлювати літературні тощо), практики дотримання АДЧ та, як наслідок, ціннісне бачення АДЧ).

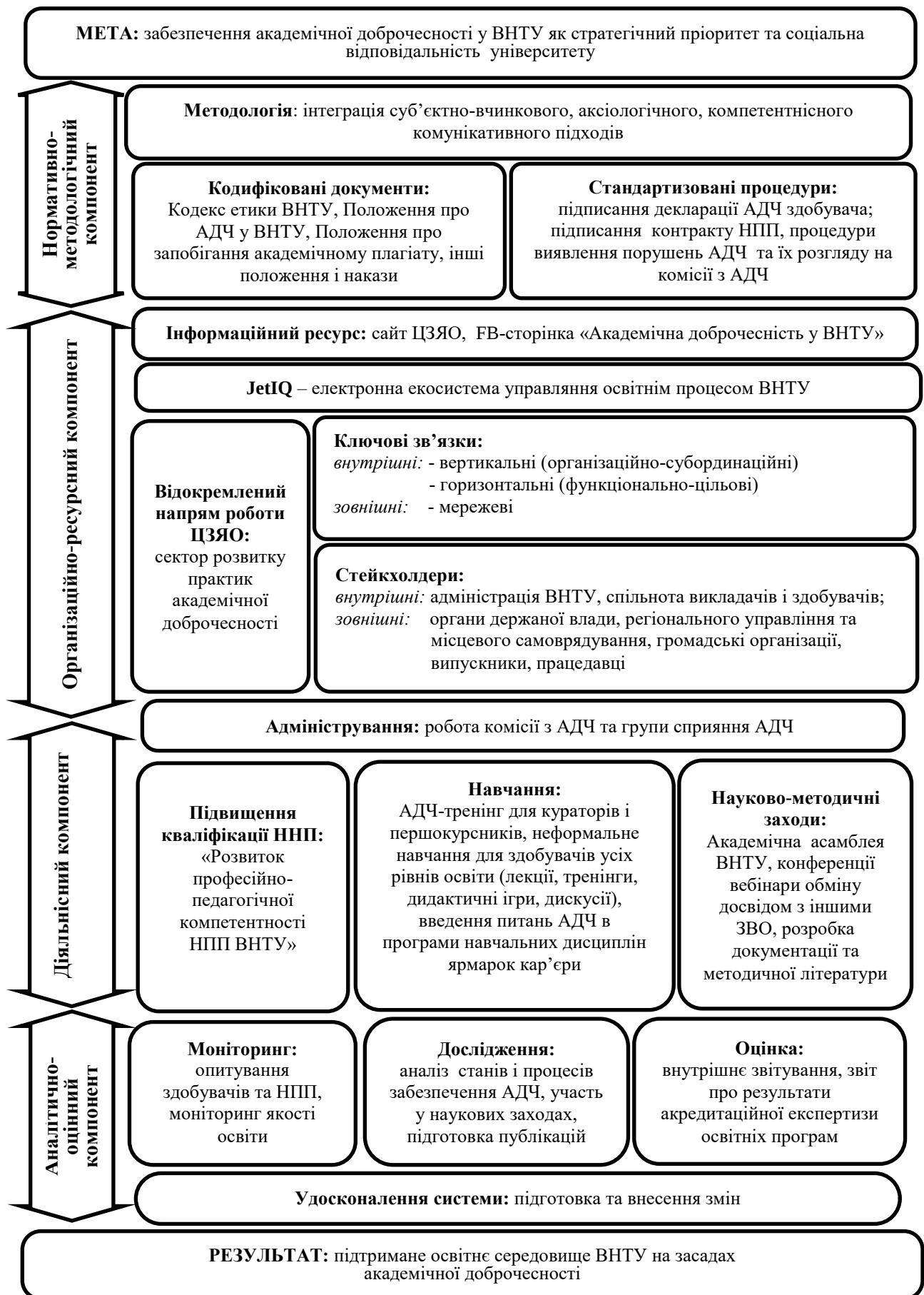

Рис. 1. Структурно-функціональна модель забезпечення академічної доброчесності ЗВО (на прикладі Вінницького національного технічного університету)

Ми солідаризуємося з В. Татенком в оцінці значення суб'єктно-вчинкового підходу в освіті. На думку українського вченого, ідея суб'єктності як персональної відповідальності людини перед собою та іншими за результати власних дій, за все, що залежить від неї, має бути доповнена описаною В. Роменцем ідеєю вчинковості. «Учинкове довизначення суб'єкта життєдіяльності надає йому необхідної і достатньої сутнісної конкретизації, оскільки наповнює індивідуальне природним для людини соціокультурним змістом і сенсом» [8, с. 985]. Освітній процес в усіх його компонентах має мислитися як умова забезпечення «активності самозбереження, самоздійснення і самозмінювання особистості» [9, с. 50].

На нашу думку, суб'єктно-вчинковий підхід варто розглядати як взаємозв'язок таких етичних теорій, як деонтології, в якій мірило – обов'язок / правила / принципи, аксіології – системи цінностей та етики чеснот, яка зосереджена на характері особи, його моральній характеристиці. За такої умови він дає значний ресурс для розвитку освітнього середовища на цінностях академічної доброчесності, адже покликаний:

- зняти «мотиваційну блокаду» (ця метафора В. Татенка найкраще, на наш погляд, надається для описуваної проблеми) здобувачів освіти;
- не розглядати освітній процес на засадах АДЧ як барикаду, де здобувачі і викладачі опиняються по різні боки від неї;
- створити умови і атмосферу, за яких АДЧ для кожного здобувача стане «своєю» справою, завданням, потребою, «своїм» вчинком.

Усвідомлюємо, що у визначенні акту дотримання АДЧ як вчинку (у звичному лексичному значенні) може вбачатися певна суперечність: практика АДЧ може розглядатися як разова акція, як виняток, як «подвиг» окремих учасників освітнього процесу, що потребує суспільного визнання й винагороди, в той час як вона має бути стійкою сталою поведінкою, нормою, а не винятком. Але суперечність знімається, якщо це бачення перенести із зовнішнього дискурсу у внутрішній, де людина, залишаючись наодинці з собою, в кожній ситуації опиняється перед спокусою вибору: вчинити доброчесно чи недоброчесно. Адже якби повсякчас в освіті і науці такої спокуси не було, то і проблеми академічної доброчесності не було б, а вона є, і є повсюдно. Кожного разу знову і знову *вчиняти* правильно – це і є стала доброчесна поведінка. Таким чином, обираючи особистісно-вчинковий підхід у моделі забезпечення АДЧ ми акцентуємо корелятивний зв'язок понять «вчинковість» та «поведінковість».

У межах компетентнісного підходу АДЧ розглядаємо як здатність та готовність діяти (навчатись, викладати, досліджувати) в етичний спосіб [10] та поглиблюємо ідеєю прагматизму. З досліджень Donald McCabe імпліцитно обґрунтовано, що чесність у навчанні та науковій діяльності не лише підтримує етичні норми, а й формує навички та репутацію, що сприяють кар'єрному успіху. Ідея науковця мала свій розвиток та може бути інтерпретована через особисті переваги, як-то:

– *розвиток навичок*: правильне цитування, критичне мислення та етичні дослідницькі практики сприяють вдосконаленню важливих академічних і професійних навичок (Whitley, Keith-Spiegel) [11] ;

– *репутація та довіра*: дотримання академічної доброчесності допомагає створити міцну особисту та професійну репутацію, що є важливим для кар'єрного зростання (McCabe, Butterfield, Treviño) [12];

– *довгостроковий успіх*: етичні академічні (навчальні) навички сприяють розв'язанню практичних проблем і підвищують конкурентоспроможність на ринку праці, оскільки багато професійних сфер вимагають чесності та відповідальності.

Комунікативний підхід скеровує нас до розбудови *ключових зв'язків* (організаційно-ресурсний компонент) як «матриці» університетського середовища, де АДЧ виступає необхідною (але не достатньою) умовою його існування (таблиця 2). Академічна свобода і демократизм як принципи існування університету ніяк не заперечують вертикальні / організаційно-субординаційні відносини, адже слід розрізняти в цих відносинах монологічну (суб'єкт-об'єкту) форму та діалогічний (суб'єкт-суб'єктний) зміст.

Поділяємо думку дослідників [13], які визначальну роль у формуванні доброчесності як особистісної та інституційної цінності, віддають зовнішнім зв'язкам. Вони формують суспільний і професійний запит на випускників з цією розвиненою цінністю та відповідний імідж ЗВО, що означатиме автоматичну довіру до дипломів.

Таблиця 2

**Ключові зв'язки для забезпечення академічної доброчесності
в освітньому середовищі ЗВО**

Ключові зв'язки для забезпечення академічної доброчесності в освітньому середовищі ЗВО		
внутрішні		зовнішні
вертикальні організаційно-субординаційні	горизонтальні функціонально-цільові	мережеві
- ректор та адміністрація університету; - декани та адміністрації факультетів; - кафедри; - центр забезпечення якості освіти; - вчена рада; - рада з якості освіти;	відокремлені підрозділи: - науково-технічна бібліотека; - центр соціально-організаційної роботи; - лабораторія соціологічних досліджень; - центр розвитку кар'єри та неперервної освіти; - імідж-центр; - студентське самоврядування;	- органи державної влади; - органи регіонального управління та місцевого самоврядування; - громадські організації, - ЗВО-партнери (українські та зарубіжні); - стейкхолдери-працедавці; - спільнота випускників.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Академічна доброчесність як ключова вимога до сучасної освітньої та наукової діяльності визначає якість знань, довіру суспільства до результатів наукових досліджень та дипломів, репутацію закладів освіти.

Необхідною умовою для формування академічної доброчесності в ЗВО є її інституціалізація. Результати порівняльного аналізу інституціалізації академічної доброчесності в системах вищої освіти країн Європейського Союзу, Великої Британії, США та України дозволили виділити сім її спільних компонентів: 1) політики та стандарти; 2) інструменти моніторингу та оцінки; 3) навчальні програми та тренінги; 4) дисциплінарні процедури та санкції; 5) підтримка та консультування; 6) інтернаціональне співробітництво; 7) публікація результатів та звітність.

Інституціалізація академічної доброчесності вимагає створення ефективної моделі забезпечення як дієвого інструменту для її вбудовування в структуру ЗВО, яка 1) поєднує нормативно-правові механізми імплементації чітких стандартів поведінки, освітні стратегії, механізми моніторингу та оцінки ефективності впроваджених політик, етичні цінності; 2) дозволяє зосередитися на запобіганні порушенням (а не на їх фіксації та санкціях); 3) адаптуватися до швидкозмінних умов, технологій, зберігаючи ключові цінності та принципи академічної доброчесності. Дієвість моделі забезпечується використанням структурно-функціонального та системно-діяльнісного підходів та врахуванням логіки освітньої діяльності. Взаємопов'язані компоненти моделі (нормативно-методологічний, організаційно-ресурсний, діяльнісний, аналітично-оцінний) спрямовані на забезпечення академічної доброчесності як стратегічного пріоритету та соціальної відповідальності ЗВО.

Модель є гнучкою та адаптивною, що дозволяє враховувати особливості ЗВО, де вона може бути впроваджена та зберігати при цьому єдині принципи академічної доброчесності.

Перспективи подальших досліджень автори вбачають у розробці стандартизованих інструментів оцінювання рівня сформованості академічної доброчесності в ЗВО України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Gallant, Tricia B and Drinan, Patrick. «Institutionalizing Academic Integrity: Administrator Perceptions and Institutional Actions» *Journal of Student Affairs Research and Practice*. 2007. Vol. 43, no. 4, pp. 1257-1277. <https://doi.org/10.2202/1949-6605.1723>
- [2] Caldwell, C. A Ten-Step Model for Academic Integrity: A Positive Approach for Business Schools. *J Bus Ethics*. 2010. Vol. 92, 1–13. <https://doi.org/10.1007/s10551-009-0144-7>
- [3] Радкевич В. Моделі професійної освіти. Енциклопедія освіти. НАПН України; гол. ред. В. Г. Кремень. заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; 2-ге вид., допов. та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
- [4] Михайлишин Г., Кондур О. Педагогічне моделювання професійної підготовки управлінців з якості освіти. *Освітній простір України*. 2019. Вип. 15. С. 96-104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/opu_2019_15_15
- [5] Слободянюк, О., Залюбівська, О. Забезпечення академічної доброчесності в закладах вищої освіти крізь призму нормативно-правових документів. *Академічні візії*. 2025 (39). URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1676>
- [6] Залюбівська О., Слободянюк О. Модель забезпечення академічної доброчесності у закладі вищої освіти (на прикладі Вінницького національного технічного університету) Розбудова внутрішніх систем забезпечення якості в закладах вищої освіти України: досягнення та проблеми – погляд ззовні та зсередини: електрон. наук. зб. тез доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (5 груд. 2024 р.). Київ: ВПЦ «Київський університет», 2024. С. 19-23. URL: <https://surl.li/lqpsql>
- [7] The Bucharest Declaration concerning Ethical Values and Principles for Higher Education in the Europe Region, 2004. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000139478>
- [8] Татенко В. О. Суб'єктно-вчинкова парадигма освіти. В кн.: Енциклопедія освіти НАПН України; гол. ред. В. Г. Кремень. заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; 2-ге вид., допов. та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
- [9] Татенко В. Методологія суб'єктно-вчинкового підходу: соціально-психологічний вимір: монографія. Київ: Міленіум, 2017. 184 с. URL: http://www.ispp.org.ua/backup_ispp/1518613204.pdf
- [10] Raven, J., & Stephenson, J. (Eds.). *Competence in the Learning Society*. New York: Peter Lang, 2001.
- [11] Whitley B., Keith-Spiegel P. *Academic Dishonesty: An Educators Guide*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 2002.
- [12] McCabe, D. L., Butterfield, K. D., & Treviño, L. K. *Cheating in college: Why students do it and what educators can do about it*. The Johns Hopkins University Press, 2012.
- [13] Добко Т., Турчиновський В. Академічна культура та доброчесність, як соціальний капітал сучасного університету. В кн.: Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова Київ: Таксон, 2016. 234 с.

STRUCTURAL-FUNCTIONAL MODEL OF ENSURING ACADEMIC INTEGRITY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Zaliubivska Oksana Bronislavivna

Candidate of Pedagogical Sciences
associate Professor in Department of Philosophy and Human Sciences
Vinnytsia National Technical University
Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-3595-9110
o.zaliubivska@vntu.edu.ua

Slobodianiuk Olena Mykhailivna

Candidate of Pedagogical Sciences
senior researcher of Department of research activity of Universities
Institute Higher Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine
Kyiv Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-1927-3362
o.slobodianuk@ihed.org.ua

Annotation. European integration of Ukrainian higher education, challenges of full-scale russian aggression against Ukraine, introduction digital transformations research activities– all this requires a systematic approach to one of the tools for improving the quality of education – academic integrity. Academic integrity is a key requirement of the modern knowledge society. The study noted main aspects activities of a higher education institution, which contribute to the institutionalization of academic integrity: policies and standards; monitoring and evaluation tools; curricula and training; disciplinary procedures and sanctions; support and consulting; international cooperation; publication of results and

reporting. It was found that an effective model for ensuring academic integrity in a higher education institution requires 1) a combination of regulatory and legal mechanisms for implementing clear standards of behavior, educational strategies, mechanisms for monitoring and evaluating the effectiveness of implemented policies; 2) an emphasis on measures to prevent violations (rather than on their fixation and sanctions); 3) adaptation to rapidly changing conditions and technologies, while maintaining key values and principles of academic integrity. The structural and functional model of ensuring academic integrity in higher education institutions is theoretically substantiated using the example of Vinnytsia National Technical University. The interrelated components of the model (normative and methodological, organizational and resource, activity, analytical and evaluative) are characterized, which are aimed at ensuring academic integrity as a strategic priority and social responsibility of a higher education institution. Within the framework of the model, a system of methodological approaches to organizing the process of ensuring academic integrity is defined: subject-action, axiological, communicative, competency-based; a system of key relationships for ensuring academic integrity in the educational environment is developed (vertical organizational and subordination, horizontal functional and target, network). It is emphasized that, like the concept of academic integrity, the policy and mechanisms for its provision require monitoring in a higher education institution.

Keywords: higher education, academic integrity, pedagogical modeling, institutionalization of academic integrity, model of ensuring academic integrity.

«References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)»

- [1] Gallant, Tricia B and Drinan, Patrick (2007) «Institutionalizing Academic Integrity: Administrator Perceptions and Institutional Actions». *Journal of Student Affairs Research and Practice*. Vol. 43, no. 4, pp. 1257-1277. <https://doi.org/10.2202/1949-6605.1723>
- [2] Caldwell, C. A (2010) Ten-Step Model for Academic Integrity: A Positive Approach for Business Schools. *J Bus Ethics*. Vol. 92, pp. 1–13. <https://doi.org/10.1007/s10551-009-0144-7>
- [3] Radkevych V. (2021) Models of professional education. *Entsyklopediia osvity*. NAPN Ukrainy; hol. red. V. H. Kremen. zast. hol. red. V. I. Luhovyi, O. M. Topuzov; vidp. nauk. sekr. S. O. Sysoieva, 2-he vyd., dopov. ta pererob. Kyiv: Yurinkom Inter. 1144 s. (in Ukrainian)
- [4] Mykhailyshyn H., Kondur O. (2019) Pedagogical modeling of professional training for education quality managers. *Osvitnii prostir Ukrainy*. Vyp. 15. S. 96-104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/opu_2019_15_15 (in Ukrainian).
- [5] Slobodianiuk, O., Zaliubivska, O. (2025). Ensuring academic integrity in higher education institutions through the prism of regulatory documents. *Akademichni vizii*, (39). URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1676> (in Ukrainian).
- [6] Zaliubivska O., Slobodianiuk O. (2014) Model of ensuring academic integrity in a higher education institution (using the example of Vinnytsia National Technical University). *Rozbudova vnutrishnikh system zabezpechennia yakosti v zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy: dosiahnennia ta problemy – pohliad z zovni ta zseredyny: elektron. nauk. zb. tez dop. IV Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (5 hrud. 2024 r.)*. Kyiv: VPTs «Kyivskiy universytet». S. 19-23. URL: <https://surl.li/lqpsql> (in Ukrainian).
- [7] The Bucharest Declaration concerning Ethical Values and Principles for Higher Education in the Europe Region (2004). URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000139478>
- [8] Tatenko V. O. Subject-action paradigm of education. *Entsyklopediia osvity (2021) / NAPN Ukrainy; hol. red. V. H. Kremen. zast. hol. red. V. I. Luhovyi, O. M. Topuzov; vidp. nauk. sekr. S. O. Sysoieva*; 2-he vyd., dopov. ta pererob. Kyiv: Yurinkom Inter, 2021. 1144 s (in Ukrainian).
- [9] Tatenko V. *Methodology of the subject-action approach: social-psychological dimension: monohrafiia*. Kyiv: Milenium, 2017. 184 s. URL: http://www.ispp.org.ua/backup_ispp/1518613204.pdf (in Ukrainian).
- [10] Raven, J., & Stephenson, J. (Eds.). (2001). *Competence in the Learning Society*. New York: Peter Lang (in English).
- [11] Whitley B., Keith-Spiegel P. (2002) *Academic Dishonesty: An Educators Guide*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates. (in English).
- [12] McCabe, D. L., Butterfield, K. D., & Treviño, L. K. (2012). *Cheating in college: Why students do it and what educators can do about it*. The Johns Hopkins University Press. (in English).
- [13] Dobko T., Turchynovskiy V. (2016) Academic culture and integrity as the social capital of a modern university. *V kn.: Akademichna chesnist yak osnova staloho rozvytku universytetu. Mizhnarod. blahod. Fond «Mizhnarod. fond. doslidzh. osvity. Polityky; za zah. red. T.V.Finikova, A.Ie.Artyukhova*. Kyiv: Takson. 234 s. (in Ukrainian).